

Condiții psihopedagogice de optimizare a învățării online

Psychopedagogical conditions for optimizing online learning

RAILEANU Olga, doctor, confirentiar universitar
Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” din Chișinău

RAILEANU Olga, PhD, associate professor
„Ion Creanga” State Pedagogical University of Chisinau
Email: raileanuolga@upsc.md
ORCID iD: 0000-0002-7819-3426
DOI: [10.46728/c.18-06-2021.p128-132](https://doi.org/10.46728/c.18-06-2021.p128-132)
CZU: 37.018.43:004

Rezumat: Prezentul articol reflectă importanța evidențierii condițiilor de optimizare a învățării online, aspectele definitorii ale provocărilor la care a fost supus procesul educațional. În același context sunt descrise posibilitățile de formare a rezilienței sistemului educațional în fața schimbărilor provocate de pandemia Covid 19. La fel, sunt descrise modalitățile de lucru în cadrul activităților didactice la toate nivelurile de învățământ și aspectele de parteneriat dezvoltat între părinți-copii-cadre didactice. Este abordată problema eficientizării învățării online prin valorificarea competențelor digitale ale educabililor, utilizarea mai eficientă a resurselor mediului în care trăiește și învață copilul, posibilităților instituțiilor din comunitate și mijloacelor mass-media, dar și utilizarea tehnologiilor de învățare de la distanță/online, fiind o oportunitate pentru situații speciale sau imprevizibile

Cuvinte-cheie: învățare online, condiții pandemice, parteneriat, tehnologii educaționale, platforme nline, condiții psihopedagogice.

Abstract: This article reflects the importance of highlighting the conditions for optimizing online learning, the defining aspects of the challenges to which the educational process has been subjected. In the same context, the possibilities of forming the resilience of the educational system in the face of the changes caused by the Covid pandemic 19 are described. It addresses the issue of streamlining online learning by capitalizing on the digital skills of learners, more efficient use of resources in the environment in which the child lives and learns, the possibilities of community institutions and media, but also the use of distance/ online learning technologies for special or unpredictable situations

Key words: online learning, pandemic conditions, partnership, educational technologies, online platforms, psycho-pedagogical conditions.

Societatea umană și sistemul de educație evoluează continuu, într-un mod accelerat, confruntându-se cu diverse probleme și crize. La fel și condițiile deloc ușoare pe care le traversăm, ne fac să înțelegem că, educația rămâne un domeniu foarte important și prioritar al statului. În acest sens, conștientizăm nevoia stridentă de investiții calitative în domeniul educațional atât din perspectiva formării cadrelor didactice cât și din perspectiva elevilor care au nevoie de o formare pertinentă în domeniul *învățării online* pentru a corespunde cerințelor actuale ale societății și pentru a se integra activ în viața socială și personală. Situația de criză în care s-a pomenit sistemul de educație și nu doar, din primăvara anului 2020, provocată de pandemia Covid 19, a scos la iveală problemele existente în procesul educațional, care cu

certitudine vor afecta întreg sistemul, evidențiind necesitatea identificării condițiilor psihopedagogice de optimizare a învățării online.

În acest context, se resimte o schimbare radicală a sistemului educațional, pentru ai face pe educabili să devină mai conștienți, mai flexibili și mai bine pregătiți pentru provocările ulterioare. Schimbarea și optimizarea acestor aspecte trebuie să presupună, implicarea mai largă a părinților, dar și a membrilor comunității, în calitate de parteneri activi ai cadrelor didactice, în educația tinerei generații. Studiul nostru presupune analiza sistemului educațional din Republica Moldova și capacitățile beneficiarilor direcți și indirecti ai educației de a se adapta cerințelor actuale, de a identifica posibilități de optimizare a condițiilor de învățare online.

Analizând demersul de organizare a învățării de la distanță și instrumentele digitale de organizare a învățării online, s-a demonstrat că sistemul educațional tradițional ar trebui resetat radical, fiind în mare parte prea rigid (când elevii învață în mod forțat de sistemul educațional bazat pe autoritatea cadrelor didactice), este axat preponderent pe domeniul cognitiv și mai puțin pe cel afectiv și psihomotor. Practic nu este valorificată concepția de formare a atitudinilor și a valorilor – bază a noii paradigme educaționale promovată la nivel european [2. p. 6].

Obiectivul major al educației include preponderent elementele învățării personalizate/individualizate, organizată atât în cadrul instituțiilor de învățământ – care ar trebui să devină centre educaționale comunitare, cât și în mediul familiei sau al comunității. Pentru eficientizarea învățării online este necesar să fie valorificate competențele digitale ale educabililor, utilizate mai eficient resursele mediului în care trăiește și învață copilul, posibilităților instituțiilor din comunitate și mijloacelor mass-media, dar și utilizarea tehnologiilor de învățare de la distanță/online, fiind o oportunitate pentru situații speciale sau imprevizibile. *Factorii de decizie de la nivel național, local și de unitate școlară* trebuie să planifice strategii eficiente de redresarea a curențelor în învățare în urma închiderii școlilor și a întreruperii studiilor în primăvara anului 2020. Or sistemul de învățământ trebuie să devină *rezilient* în fața acestor provocări și va diminua impactul pandemiei de COVID-19 asupra învățării, va asigura un grad de pregătire mai mare pentru posibilele crize în viitor și va contribui în mod semnificativ la îmbunătățirea educației [2].

Pandemia a afectat profund educația și a agravat inechitățile sociale existente în regiune. Copiii din familii cu venituri reduse, copiii care locuiesc în zonele rurale cu infrastructură deficitară, copiii din cadrul minorităților etnice și lingvistice, copiii cu dizabilități, copiii migranți și refugiați, copiii aflați în conflict cu legea, copiii și tinerii care nu frecventează instituțiile educaționale, copii care locuiesc în condiții dificile sau în cămine abuzive se confruntau deja cu bariere semnificative pentru participarea la educație și învățare și aveau parte de educație și de avantaje sociale mai reduse decât ceilalți copii.

În cadrul școlilor nu se face doar educație academică, ci se învață abilități sociale și emoționale, interacțiuni interpersonale și sprijin social. Închiderea școlilor nu numai că a perturbat procesul de educație a copiilor, ci și accesul la alte servicii de sprijin pentru copiii din familiile defavorizate.

Ca urmare a deciziei Ministerului Educației Culturii și Cercetării din R. Moldova de a suspenda cursurile față-în-față în toate instituțiile educaționale, sistemul de învățământ s-a reorientat către practici noi de comunicare și de cooperare la distanță prin care să asigure continuitatea învățării și funcționarea organizațională. Desigur, sistemul educațional din țara noastră nu a fost pregătit pentru astfel de provocări, profesorii și elevii deopotrivă s-au pomenit în situația de a descoperi noi moduri de conectare socială și de continuare a activităților profesionale, sociale, culturale, ludice și de petrecere a timpului liber; în acest sens, s-a impus imperios utilizarea noilor tehnologii a luat o amploare de neimaginat în urmă cu câteva luni. Toate aceste elemente au, cu siguranță, o zonă de evoluție și dezvoltare socială importantă, dar faptul că totul s-a întâmplat brusc „peste noapte” a pus societatea în general și instituțiile de învățământ în special, în fața unei provocări de o magnitudine pe care nu am mai întâlnit-o până în prezent [5].

Deși trebuie spus că nu întotdeauna viteza și cantitatea sunt și garanți ai unui proces de calitate, totuși putem vorbi aici în primul rând ca despre un context prielnic pentru reflecție și adaptare permanentă.

Putem porni în analizele care urmează de la constatarea unui fapt pozitiv: demersurile de realizare a activităților educative utilizând instrumente și resurse digitale nu constituie o noutate, pentru cei mai mulți profesori. La rândul său, MECC și instituțiile din subordine au promovat, în ultimele decenii, câteva inițiative și programe cu componentă digitală, începând cu programul Sistem Educațional Informatizat (SEI), acțiunea eTwinning, programe de formare a cadrelor didactice în utilizarea noilor tehnologii și terminând cu încercările de constituire a unei baze de resurse educaționale deschise sau demersurile din proiectele Moodle, MOOC și altele.

Dar elementul care a condus la o presiune majoră asupra sistemului de învățământ și a societății în ansamblul ei a constat în utilizarea exclusivă a mijloacelor de comunicare la distanță pentru a face posibilă parcurgerea conținuturilor educaționale și a realizării programului școlar. Trebuie să recunoaștem din capul locului că:

- sistemul de învățământ este doar parțial pregătit, o parte din cadrele didactice nu posedă în acest moment suficiente informații și competențe specifice instruirii asistate de calculator;
- curriculumul permite într-o măsură variabilă/ secvențială/ revizuită transpunerea în activități la distanță;
- companiile *de tehnologii educaționale* nu au fost stimulate pentru a construi soluții concrete și accesibile, pliate pe nevoile de sistem ale educației [4].

În aceste circumstanțe au apărut, inevitabil, o serie de impedimente de natură logistică, pedagogică, tehnică și de conținut în domeniul multor discipline școlare. Toate acestea pot să fie văzute fie ca bariere fie drept provocări cărora profesorii, elevii, părinții și ceilalți actanți educaționali, încearcă să le facă față în ritmul rapid în care apar, manifestând, în proporții variabile, disponibilitate, interes, măiestrie pedagogică, inventivitate.

În același timp, trebuie menționat că nu sunt posibile măsuri care pot fi aplicate la nivelul întregii populații școlare, soluțiile adoptate la nivelul unităților de învățământ și al claselor variind foarte mult de la experiențe antrenante și memorabile de învățare prin sesiuni de învățare online și până la situații în care perioada de suspendare a cursurilor față în față a însemnat pentru unii elevi un haos total. Aceste situații au avut la bază atât cauze subiective cât și cauze obiective ca: lipsa de echipamente, de nivelul scăzut al competențelor digitale, de tipul de încadrare, suplinirea pe post etc.

Dacă ar fi să ne raportăm la eficiența învățării de la distanță, trebuie să menționăm faptul că **nivelul preșcolarității** a fost cel mai afectat dintre toate nivelurile de învățământ. Pentru cei mici dar și pentru părinți și educatori, a fost o adevărată provocare, uneori imposibil de realizat. Totuși, educatorii din instituțiile preșcolare au colaborat eficient cu părinții prin intermediul diferitor platforme prin care le ofereau sarcini cu referire la *organizarea timpului și a activităților, sfaturi pentru o comunicare eficientă, strategii de depășire a situațiilor stresante, conflicte inevitabile, desigur preponderent s-a pus accentual pe emoții* cu activități personalizate pe interesele copiilor [5].

Instrumentele și strategiile utilizate pentru conectare de la distanță au fost diferite: prin video, filmulețe cu activități interactive, cântece, simulări, aplicații etc., pe care educatorul le trimite părinților pentru copil sau prin video conferințe în grupuri mici. Însă, mai important decât metodele selectate, este obiectivul interacțiunii în această perioadă și anume conectarea directă cu preșcolarul. Mulți educatori și părinți au înțeles că nu atât proiectele didactice sau curriculumul scris contează mai mult, ci starea emoțională a copiilor și al părinților sunt prioritate în această perioadă de izolare. Educatorii au îndrumat părinții că este important de organizat copiii să nu înceapă ziua cu jocuri video/desene animate, pentru a diminua riscul de motivării față de activitățile cu valoare educativă superioară ulterioară [2 p. 11].

Se știe, că în **clasele primare**, elevii au nevoie sistematic de sprijinul învățătorilor și a părinților în realizarea sarcinilor. Învățătorii au transmis sarcini pentru una-două săptămâni pe e-

mailul părinților sau pe grupurile clasei de pe Facebook. Conținutul sarcinilor au fost de a lectura texte scurte, de transcris sau de copiat câte un text. La matematică au avut de rezolvat exerciții și probleme în cantitate moderată.

Din cele menționate de învățători, în clasele primare, de regulă ei încarcă zilnic materiale pe una din platformele selectate și cunoscute de elevi și părinți (înregistrări video sau audio, plus fișele de lucru aferente), iar obiectivul principal este realizarea sarcinilor, cu ajutorul indicațiilor video. La începutul zilei se propunea elevilor și părinților un orar de lucru, cu link-urile potrivite pentru fiecare disciplină sau cerință de lucru. Fiecare copil primește timp de lucru, și fiind ajutat de părinți, este invitat să trimită sarcina realizată învățătorilor în mod individual. De regulă, învățătorii verificau și corectau lucrările și expediau un feedback individual elevilor sau părinților. Unii învățători zilnic sau peste o zi se conectau video cu toți elevii, cu frecvențe diferite în funcție de vârsta clasei. Învățătorii au menționat că dintre abilitățile de învățare, dezvoltarea scrierii corecte durează în timp cel mai mult. Astfel, exercițiile suplimentare de scriere desfășurate acasă (de obicei în context informal) au devenit cele mai utile dintre toate activitățile organizate în învățământul primar [1; 3].

În **învățământul gimnazial și liceal**, conectarea online a avut ca principal obiectiv în organizarea învățământului de la distanță, nu atât transmiterea unor conținuturi, cât organizarea și verificarea învățării. O metodă utilizată pe larg de cadrele didactice a fost *Flipper classroom*, când elevii studiază singuri, pe baza instrucțiunilor trimise de profesori, urmărind filmulețele transmise din timp și rezolvând activitățile, iar în timpul întâlnirilor online își clarifică neînțelegerile și își consolidează cunoștințele. În învățământul tradițional, metoda utilizată a căpătat denumirea de *clasa inversată*.

De regulă, profesorii expediau din timp elevilor rezumatul scris al lecției plus link-uri de pe YouTube, filmate de profesori sau de alte persoane, de asemenea trimiterea unui tutorial audio sau video cu demonstrația conținutului la disciplină predată etc. Apoi erau organizate conectări online - după ce elevii au primit materialul și tutorialele - pentru verificare prin chestionar oral a înțelegerii și fixarea exercițiilor de lucru. Profesorii verificau sarcinile propuse elevilor, oferindu-le un feedback constructiv.

Este îmbucurător faptul că părinții s-au implicat activ în exprimarea opiniei lor cu referire la organizarea procesului de învățare de la distanță. Majoritatea din ei au demonstrat responsabilitate și deschidere pentru comunicare eficientă, precum și oferirea de suport copiilor în caz de necesitate. Părinții au accentuat că s-au implicat activ în procesul de învățare de la distanță, mulți din ei lucrând de acasă au avut posibilitatea să observe, să monitorizeze și chiar să ofere ajutor copiilor în caz de necesitate. Fapt este că părinții au nevoie și ei să fie formați și să cunoască aspectele generale ale psihopedagogiei, de asemenea tehnologiile și strategiile educaționale pe care le utilizează copiii.

Părinții au avut atitudini diferite față de organizarea procesului de învățare de la distanță, începând pe de o parte, cu acei care s-au implicat activ în crearea condițiilor pentru copii și oferirea unui suport de monitorizare și încurajare a învățării în condiții de acasă, pe de altă parte, au fost și părinți care au considerat că copiii sunt în vacanță și nu trebuie deranjați de școală.

Analiza detaliată a situațiilor de învățare, activitate în condiții pandemice ne-a permis să observăm că cele mai eficiente condiții de optimizare a învățării online țin de:

- conformarea la contextele vieții și reorganizarea procesului de învățare online, luând în considerație noile condiții;
- manifestarea deschiderii pentru o schimbare de calitate din perspectiva tuturor actanților educaționali;
- revizuirea metodologiei privind organizarea învățământului de la distanță;
- dozarea timpului aflării în fața calculatoarelor și TV, îmbinarea regimurilor sincrone și asincrone a lecțiilor, întocmirea orarului activităților etc.;
- elaborarea de lecții video și programe educaționale pentru diverse situații de învățare, inclusiv de la distanță;

- orientarea specialiștilor în domeniul psihopedagogic de a crea programe de remediere a persoanelor care au fost afectate de depresie, stres și tensiune, atât în rândurile elevilor, a părinților, dar chiar și a cadrelor didactice și managerilor școlari;
- așa cum există o multitudine de platforme de lucru și instrumente digitale, pentru organizarea învățământului de la distanță, important este să se înceapă activitățile cu acelea care sunt cunoscute și posibile de utilizat, atât de elevi, cât și de cadrele didactice;
- atragerea atenției către copiii dezavantajați, care nu dispun de condiții egale de lucru, astfel acordându-le o atenție mai specială, atât de către cadrele didactice, cât și de colegi.

În concluzie menționăm faptul că, sensibilizarea actorilor comunitari și educaționali pentru optimizarea învățării online, rămâne o problemă complexă atât pentru politica educațională precum și pentru societate. Pentru o optimizare eficientă a procesului de învățare online, în cele mai bune condiții și implicit, asigurarea unui succes în viața academică a elevilor, este nevoie ca toți factorii implicați în procesul educațional să formeze o echipă, în care fiecare știe ce are de făcut și îi acordă partenerului respectul și încrederea cuvenită.

BIBLIOGRAFIE

1. ADASCALIȚEI A. Instruire asistată de calculator. Didactica informatică. Iași: POLIROM, 2007.
2. CERBUȘCA P., Învățământul general în mod online: eficacitate și eficiență. Analiza a politicilor educaționale în condițiile stării de urgență. Fundația Soros-Moldova. Chișinău, 2020.
3. CHIRIAC T. Instruirea asistată de calculator: metode de implementare. Chișinău. Tipografia UPS Ion Creangă, 2015. 176 p.
4. COJOCARU V. Gh., COJOCARU V., POSTICA A. Dezvoltarea competențelor didactice și manageriale prin e-learning în sistemul de formare continuă. Ch. Tipografia Centrală, 2017. 300 p.
5. PATRAȘCU D. Managementul conflictului în ediul educațional. Ch.: S.n., Tipografia „Reclama”, 2017. 468 p.